

Apie tapatybę, nuopelną ir kitus laipsnio klausimus baudžiamosios atsakomybės teorijoje

Baudžiamoji justicija remiasi prielaida, kad nusikaltimas yra asmens padarytas veiksmas, o ne tiesiog depersonalizuotas įvykis laike ir erdvėje. Suabejojus bėgant laikui tapatybę išlaikančio asmens ir laisvai pasirinkto veiksmo sampratomis, turėtų sudrebėti visa šiuolaikinė baudžiamosios teisės teorija ir praktika. Dereko Parfito knyga *Reasons and Persons* (1984), argumentais už redukcionistinę asmens sampratą paskatina pirmąją abejonę. Tritomio *On What Matters* (2011) pozicija, kad nesant valios laisvės niekas negali nusipelnėti bausmės – antrąją. Grandiozinio Parfito moralės filosofijos perversmo projekto reikšmė tam, kaip turėtume žiūrėti į baudžiamąsias praktikas vis dar plačiai aptarinėjama moralės ir teisės filosofų. Reakcijos varijuoja nuo įsitikinimo, kad šio projekto sėkmė reikalautų radikaliai atmesti ar pakeisti ankstesnius požiūrius į bausmę iki to, kad Parfito argumentai mažai ką keičia baudžiamosios atsakomybės priskyrimo pagrindams.

Laikydamasis artimesnės pastarajai pozicijos, pranešime parodysiu, kad šiuolaikinė baudžiamosios atsakomybės filosofija turi resursų integruoti arba pagrįstai atmesti Parfito idėjų implikacijas. Aptarsiu redukcionistinės asmenybės sampratos potencialą svarstant skiriamos bausmės griežtumą ir sušvelninimo sąlygas. Atsižvelgdamas į kritikas Parfito nenuoseklumams atmetant pelnytą bausmės galimybę, teigsiu, kad požiūris į nuopelną kaip laipsnio klausimą būtų nuoseklesnis ir derėtų su bent jau kai kuriomis redukcionistinėmis asmenybės sampratomis. Galiausiai, parodysiu, kad bausmės kaip karantino teorija, apie kurią pritariamai užsimena Parfitas susidurtų su rimtomis moralinėmis dilemomis atsirandant vis pajėgesniems būdams „išgydyti“ pažeidėjus nuo polinkio nusikalsti. Šios dilemos taptų iššūkiu visoms depersonalizuotoms, utilitaristinėms bausmės teorijoms.